

Рат Црне Горе и Турске

— Извјештаји са бојног поља —

Накидни извјештај

(Заузета Ђаковица, благодарене у В. Дечанима.
(Двије српске војске)

Пећ, 23. октобра. — (Приспио јуче пред вече). Синоћ око 5 сати наша храбра војска послје дужег отпора ушла је у Ђаковицу. Ђаковицу су отеле бригаде васојевићска и колацинска. При заузећу вароши судјеловала је и србијанска артиљерија, која је (по свој прилици) банула од Призрена. При за-

узећу није било жртава са наше стране, док су Турци и Арбанаси страдали. Барјам Цура и Риза бег побјегли су пут Красића. — Данас у два сата и по генерал Вукотић са својим штабом приспио је у В. Дечане гдје је одслужено благодарене за срећан и дуг живот Њихових Величанстава Цара Рускога, Краља Николе и Краља Петра. — Генерал Живковић још бивакује у Пећи, одакле намјерава пут Ђаковице, гдје сада влада најбољи ред.

Акција балканских држава

— Бечки Кор.-Биро —

Посредовање великих сила

(Збожење Турске да до мира дође)

Париз, 23. октобра. — „Хавасовој Агенцији“ јављају из Лондона да ће послје објашњења између Беча и Берлина одговор велесила тројног савеза на предлог француски бити задовољавајући. Велесиле тројног савеза признају важност посредовања, али опажају да се исто не може наметнути, већ треба да буде захтијевано најмање од једне ратујуће стране и онда ће одмах бити захтјев испуњен. Велесиле тројног савеза биће расположене да се придруже онијема тројног споразума за потраживање услова, према којима би посредовање могло настати.

Берлин, 23. октобра. — „Нордајче Алгемајне Цајтунг“ јавља да је турски посланик саопштио јуче министру иностраних дјела захтјев турске владе да се поради на обустави непријатељстава и припреми мира. Њемачка влада одговорила је да је готова упутити захтјев владама зараћених држава, као и осталим велесилама, али све зависи од влада ратујућих странака да ли ће захтјев примити или не.

Париз, 24. октобра. — Турски посланик предао је синоћ Поенкаре-у званични захтјев за посредовање, у погледу чега отоманска влада моли да велесиле колективно посредују како би одмах престала непријатељства и да се одреде услови мира. Поенкаре је примјетно посланику, да захтјев за посредовање мора искључивати сваку мисао о пресији над зараћеним странкама, а тим више што велесиле не могу ући у преговоре за посредовање ако све ратујуће странке то не усвоје. Поенкаре је одмах ставио до знања свим велесилама да је Француска вољна с њима ступити у објашњење, на основу новог турског захтјева.

Бугарски добровољци

(8000 отишло на бојно поље)

Софија, 25. октобра. — Осам батаљона добровољаца отишли су на бојиште.

Хилми паша у Бечу

(11 то му је неко знаменје!)

Беч, 25. октобра. — Приспио је Хилми паша са бив. послаником на Цетињу Фаредин бегом.

Опет посредовање!

(Турска мучи жежеве мукe)

Париз, 25. октобра. — Турски амбасадор упутно је Поенкареу званично тражење о заједничком посредовању велесила у циљу неодложног прекида војних операција и постављања услова о миру. Поенкаре је одговорио да је посредовање искључено; велесиле не могу повести преговоре, ако савезници не приме посредовање.

Вијести из Грчке

(Добровољци Турци се повукли, Грци освајају)
Атина, 25. октобра. — Приспјели су 2.000 добровољаца резервиста из Америке. Говори се, да су се Турци повукли из Вардара. Грци су заузели Тенедос.

Енглеска и руски бродови

(У Цариграду приспјела енглеска оклопница и руска крстарица)

Цариград, 25. октобра. — Приспјеле су енглеска оклопница „Велјут“ и руска крстарица „Кагул“.

Турску упућују Балканцима

(Турска мора да моли побједноце)

Лондон, 25. октобра. — Политички кругови савјетују Турској да неодложно ступи у преговоре са побједноцима.

Кичево и Ђаково

(Заузимање Кичева и Ђакова)

Биоград, 25. октобра. — Срби су заузели Кичево и Ђаково.

Биоградски Пресбиро

Војска из Србије

(Разни гласови са бојишта)

Биоград, 24. октобра. — Из Скопља 23. ов. м. јављају: Већи дио дописника страних, сматрајући да је акција српска свршена, враћају се кућама. Према извјештајима од својих редација, у Цариграду спремају се велики догађаји. Чују се гласови чак о скором преврату, те неколико виђенијих дописника иду за Цариград. Ушљед одласка српских трупа у Бугарску, јавно мнијење почиње пратити са много већим интересом бугарске операције, које почињу бивати у ствари савезничке. — 40 турских официра пуковника, потпуковника, мајора из кумановске битке ухваћени су сакривени у Скопљу и послати за Србију. — Послје упорне борбе српске трупе зазеле су кланац Демир-капију. Турци су се дали у

дивље бјегство пут Солуна; велики мост на Вардару код Демир-капије неповријеђен. — Као што је предвиђено, један дио турских трупа потучених код Куманова и Велеса, око 20 батаљона са артиљеријом заузео позиције у тешком непроходном преводу између Велеса и Прилипа. Поред свих теренских тешкоћа, које су наше трупе имале да савладају и које нијесу допуштале да се артиљерија изведе, српска пјешадија успјела је побједити и ако се борила против пјешадије и артиљерије турске. Наим се пети пјешадијски пук одликовао: под најстрашнијом артиљеријском ватром освајао је позицију за позицијом. Пошто је заузела важније тачке српска војска, зановила је над самим Прилипом, који је данас заузет. Јучер се предала без отпора Нова Варош; предало се 225 војника и 6 официра, са 250 пушака. — Краљ је приликом уласка у Скопље добио масу честитака, међу осталим и краљеви другови Сен-Сирски послали су му заједничку депешу. — Јучер наша војска ушла у Пећ, гдје се састала са црногорском.

Срби заузели Кичево и Коцу

(Послје Кичева и Коце, српска војска дошла у Ђаковицу)

Биоград, 24. октобра. — Поред свих огромних теренских тешкоћа наша је војска заузела Кичево и Коцу, и без икаквог задржавања напредује ка сјенеро-западу, гдје је доспјела до Ђаковице.

Петроградски „Вјесник“

Копирање Турске

(Протаз кроз Дарданеле, Поенкаре за посредовање, Привремени министар војни, Педаће турске)

Цариград, 24. октобра. — Објављена је ирада, којом се дозвољава пролаз кроз Дарданеле и улазак у цариградску луку по једном броду сваке велесиле. Данас се очекује руски брод; енглески ће стићи сјутра, а остали кроз два дана. — Норандугијан је замолио Поенкаре за посредовање, а овај је одговорио да ће о томе расправљати кад предлог буде јасно формулисан. — Ахмет Февзи паша именован је привремено за министра војног. — Турска војска концентрирана је на позицијама у Чаталци, које су јако утврђене. Саобраћај са Једреном поново је прекинут. Јуче су четири турска брода изашла из Мраморног Мора, те се држи да ће отићи у Родосто који је окупиран од Бугара. — Војска се жали на nestaшницу хљеба. Варошски пећари остали су синоћ без хљеба. Овамо је стигло више од 6500 рањеника. Узимају се разна здања и куће за 50.000 рањеника. Са вијестима о турским поразима влада мишљење да ће у повлачењу војска поразбијати станове и масакрирати хришћане. — Исмаил Кемал беј кренуо је у Букурешт на арбанаски конгрес, носећи обећања Турске да ће дати Арбанасима потпуну аутономију. У будућој Арбанији биће увршћени Митровица и Косово. — Хилми паша кренуо је у Беч са предлогом за нарочити споразум уз обећање да ће Санџак добити нарочите привилегије индустријалне и трговачке. (То је већ касно. Ур). Сагласно саопштењима ратних коренспондената, који стижу овамо бјежећи из Чаталце, само два ба-

таљона турска била су 22. ов. мј. код Чаталце.

Воз Назим наше прошао је тек Бадемкеј. Војска је деморалисана. Фали јој хљеба. Војници примају само несамљевено жито.

Турска страдања

(Шта причају заробљеници)

Софија, 24. октобра. — Бугари су окупирали 19. овог мјесеца Неврокон и Грабук. Саобраћај између македонске и једренске војске прекинут је. Заробљени војници турски причају да су много тријели од глади. Војници су примали по један двонек, или пола хљеба за три четири дана.

Пресија Аустрије

(Шта вели о томе „Тан“)

Париз, 24. октобра. — „Тан“ говори да би било веома несмотрено мислити, да у случају кад би Аустрија учинила велику пресију на балканске државе, да би у томе нашла потпору од стране велесила тројног споразума.

Бугарска Агенција

Успјеси Бугара

(Напредовање Бугара, губитци Турака)

Софија, 25. октобра. — Војска бугарско-македонска брзо напредује пут југа долином ријеке Струме. Јуче је бугарска војска заузела кланац Рупел, продужавајући наступање на Демир-хисар и Серес. У току борба, које су трајале пет дана у околини Лиле Бургаса и Бунар-хисара Бугари су отели 37 брзометних топова и заробили више од 2000 војника. Турци су губитци огромни; рачунају се око 25.000 што мртвих и рањених. Морал турских трупа ништаван. До сада су Бугари захватили на линији Једрене — Цариград четири локомотиве, 243 вагона. Редовна комуникација на линији Лила Бургас — Киркилис успостављена. Морал бугарских трупа увијек изирсан.

Само напријед!..

Она велика, „силна“ и „моћна“ Турска, која није хтјела ни да одговори на ноту трију балканских држава, прелазећи тобож преко исте са презиром, сад се обраћа понизно на све стране молећи за посредовање, да се рат прекине и дође до примирја, обећавајући које какве привилегије и аутономију Арбанији. Чудо, како се то може слагати са њеним достојанством, кад шта више није хтјела да чује чак ни за реформе у европским вилаетима своје империје и кад је крштени Турци Норандугијан еф. то примао са пронијом и смијехом. — Увидјела је и сама своју коначну пропаст. На да-ко се бар у пошљедњем моменту ипак нешто спасе. Али јој то превијање више не помаже. Смртни ропач наступио је, свијећа стоји припаљена, а свештеник је већ ту да очита молитву тој њикали, која носи име: Турска. Нека сад Норандугијан еф. туче сам себе у главу. Смијех му је пресно, и не може већ да дође к себи, те се пита, зар је баш тако страشان био тај балкански савез? Јест, јест крштено Туре, страشان је био не само за твоју труду отоманску империју, већ би могао страشان бити и за

другог ко би се усудио да томе савезу наметне своју вољу. Балканске државе неће хтјети само да виде мртву наказу, већ хоће да је и у гроб положије. —

Оне су ставиле то у задатак и хоће да истјерају до краја. Стога нека се не ометају у томе што цариградске ефендије кољеноприклоно моле за мир, већ нека слиједе и даље напријед — и само напријед.

Наше женскиње за рањенике

Као путник и очевидца овдје морам споменути и женске подвиге ријечких жена и дјевојака, које при малом броју мушкарца са бојишта примају еспедиране рањенике за болнице цетињске, те се затекох у 5 сати вечерас кад лађе допесоме 70 рањеника са посљедњих заузетих позиција испод Тарабоша, те се хитно окупише не само чланице „Црвеног Крста“ него и све женскиње ријечке са посилама у рукама, које неописаном брзином припоуше за лађе да преносе борце у крви огрезујуће, стављајући их на носила и преносећи те младе Шпартанке рањенике у оближње варошке станове, те је за мене овај витешки приказ неописано дирљив био, да сам морао рећи: „Благо теби, витешки земљо, кад и женскиње овакве рађаш.“

Слава нашим женскињама!

Петроград за Балкан

— Петроградска и наша општина —

Предсједник петроградске општине Глазунов упутио је предсједнику општине цетињске овај телеграм:

„С првим војним метком на Балкану са осјећајима симпатије уздрхтала су срца становништва руске пријестонице Петрограда. Придружујући се заједно с Вама са вјером у ту сјајну будућност сада потлачених народа, петроградска општина, као представница својих становника, а у знак својих симпатија према Вама, одлучила је одредити Црној Гори, Србији, Бугарској и Грчкој 100.000 рубаља у санитарне сврхе хришћанским државама које се боре.

„Нека Вам Бог помогне у овом Вашем великом и племенитом дјелу.“

Предсједник цетињске општине, Милошевић, одговорио је овим телеграмом: „Дубоко тронути Ваном денешом, као и општим саучешћем братског нам руског народа у нашем тешком али светом подухвату, општина црногорске пријестонице у име цијелог народа у Ц. Гори из свега срца благодари великодушност Петроградској Думи на обилатој помоћи нашим рањеницима и сиромашним фамилијама у борби за слободу наше браће испод турског јарма, за коју је и велики православни руски народ на потоке крв своју пролијевао.

„Божје царја храни на страх врагам!“

И опет она!

— „Преса“ ординарно лаже —

„Нова Слободна Преса“ кад не може да стварно помогне својим љубимцима Турцима окомилла се својим одвратним писањем противу балканских савезних држава. Нарочито је узела Србију на око. Измишља, подиће, пања и ружи.

Сад је изашла са једном одвратном лажи. Јавља како је у Београду само шест љекара!

Међутим позната је ствар, да у Београду има *седамдесет* љекара разних народности који поред редовне дужности његовања рањеника по болницама стижу чак и да држе љекарске скупове ради међусобног упућивања и третирања питања које потребе стављају на дневни ред.

Ко губи има право да се љути, то је све што имамо рећи овоме измеђарском листу, који се уби да омаловажи савезне

балканске државе и њихову акцију, које много више туче него поражене Турке. Турке туку, а у Бечу јачу.

С пута Трст—Котор

— Црногорци на повратку домовима —

У прошлу суботу, 21. тек. м. допutoвало је око 250 Црногораца Лордовим паробродом „Hohenlohe“ из Трста у Котор. И испраћани у Трсту и дочеци и испраћаји у Задру и Сплету били су не-обично бурни и Црногорци су чашћени и поздрављани били из хиљада одушевље-них братских грла.

Врхунац одушевљења достигао је у Сплету, поред тога што је пароброд стигао тачно на поноћ. Одушевљеним го-ворима, поздравима, и жељама за добар успјех рата није било краја.

Казивао нам је особље пароброда, да се такве манифестације Црногорцима сви-ке поште приређују, поздрављајући рат-нике, који из далеког свијета својој браћи у Отаџбину хитају.

Ове поште забиљежићу и овај лијепи примјер: Сплешћани су почастили били путнике Црногорце с двије демижане ракије. У путу од Сплета није је било испијено, а празне судове, не знајући ко-ме их је требало повратити, продали су Црногорци међу собом јавном лицита-цијом у корист Црногорског Црвеног Кр-ста, и ухваћену цијену од перпера 11 предали су преко свог повјереника бла-гајнику Цр. Црвеног Крста г. Урошу Ма-рићу, на признаницу овог од 24. т. м. број 485.

Турски војнички бјегунци

— Турци из Санџака побјегли у Сарајево. — „Сарајевски Лист“, у броју 240. од 17. ов. мјесеца доноси:

„Синоћ пошље доласка редовног же-љезничког воза са Увца дошла су том пругом још два засебна воза пуна тур-ских војника из Новопазарског санџака. У првом возу било је око 800 војника и 60 официра, а у другом 293 војника и 12 официра. Оба воза су пошла са станице Бистрице управо на Алипашин Мост. Вој-ска је тамо вечерала и починула до 12 сати, па је онда наставила пут даље за Брод.“

Исти лист доноси такође да су редов-ним жељезничким возом са Увца приспје-ли онамо турски рањеници: командант из Пљеваља мајор Али Муктар-беј са ађу-тантом и 8 војника. На главној колодво-ру дочекао је рањенике један војнички штабни лијечник са одјељењем санитета и троје кола, у којима су рањени војни-ци одвезени у онамошњу гарнизонску војничку болницу, а мајор и ађутант су отишли са фијакером. На колодвору се било искупило преко 2000 радозналост свијета.

Ради би смо само знати што је са оним муслиманским добровољцима из Босне и докле су исти били допрли. О томе ће најбоље знати сарајевски „Земан“ који их је у звијезде ковао, јер ништа не одговори „Отаџбини“, која донесе да нијесу допирали до границе кад су видјели ове јунаке из Пљеваља. О јадни Мујо!

Поздрав Н. Скупштини

— Чешко државо-правна напредна странка поздравља —

Предсједништву Нар. Скупштине

Цетиње

Ваше витештво буди у нама радосне и усхитне осјећаје. Ваша ствар је наша ствар. Нас узбуђује и даје нам снаге Ваш красни и мужевни узор неуступног и све жртвујућег подухвата за слободу и право. Желимо вам и даље добре успјехе, браћо Југословенства, који показате, како се постиже народна величина и жуђени циљ.

Праг, 21. октобра 1912.

Предсједништво државно-правне напредне странке: посланик др Соботка, др Хајн, др Новотиш, посланик Калина, посланик Прунар, посланик Сокол.

Др. Соботка

Праг

Научени гледати у Чесима прваке у напорима и борби на културном пољу њихова солидарност са нама и нашим оружјем утврђује нашу вјеру у бољу бу-дућност збратимљених народа словенског племена. Захваљујући Вам у име црно-горске Народне Скупштине молим Вас, да изволите Ви и Ваши колеге примити уверење о мојим најискренијем жељама за срећу и напредак чешког народа.

Цетиње, 21 октобра 1912.

Подпредсједник Црногорске Нар. Скупштине Ш. Мартиновић.

Руси за Балканца

— Отпоздрави балканских владара —

Господин Александар Лавович Гарја-зин, предсједник Сверхског Национал-ног Савеза у Петрограду послао је, по жељи тога необично значајног у Русији друштва, овај телеграм Краљевима Ср-бије, Бугарске и Црне Горе:

„У храму Христова Воскресења Сверх-ски Национални Савез у Петрограду одслужио је торжествену службу, молећи Бога за даровање побједе Вашем Кра-љевском Величанству и српском (одно-сно: бугарском) христољубивом војству у борби с вјковним непријатељем Хри-стове вјере и угњетачем измучених Хриш-ћана. Руски народ, дубоко осјећајући значај те борбе, свим срцем осјећајима је с Вашим храбрим народом. Нека наша словенска браћа вјерују, да ће у потреб-ном за њих тренутку руски народ изрећи своју тврду ријеч у заштиту балканских хришћана, који завојевају себи слободу и завршавају почето Русијом свега дјело.“

На тај телеграм добијени су ови од-говори:

Од Његовог Величанства Краља Ни-коле — Ријека: Господину Александру Гарјазину, предсједнику Сверхског На-ционалног Савеза, Петроград. — Ваше су ме молитве у храму Воскресења Христова дубоко дирнуле, као и жеље ваше и Све-руског Националног Савеза за побједу нашег оружја у светој борби за право-славну угњетену браћу. Увјерен сам у искреност осјећаја руског народа, који је више пута залагао животе своје дјете за балканске хришћане и који сада свом душом прати борбу савезних балканских држава за коначно њихово ослобођење. Никола“.

Од Његовог Величанства Краља Фердинанда — Стара Загора: Господину Александру Гарјазину, предсједнику Сверхског На-ционалног Савеза, Петроград. — Срдачно благодарим Вама и Вашем Сверхруском Националном Савезу за добре жеље и молитве, које су Моме народу особито драгоцене сада, када он води борбу за човјечански живот своје измучене браће и тиме завршава славно руско дјело ослобођења. Фердинанд“.

Од Његовог Величанства Краља Петра — Врања: Господину Александру Гарја-зину, Петроград. — Његово Величанство врло пријатно дарнуто Вашим лијепим жељама, наредило ми срдачну захвалност Руском Националном Савезу. Јанковић“.

Црна Гора у рату

— Чланак у руском „Новом Времену“ —

Послјие рата 1876—8. — године и зна-менитог због своје велике неправде Бер-линског Конгреса у европским вилајетима турске царевине завели су се поредци, који противурјече духу просвјешћеног ви-јека, тако да се мјесто државне власти испољавала и култивисала самовоља, и била у потпуној снази средњевјековна мучења јадних Хришћана, који живе у тим вилајетима.

Ту није било ни светиња, ни човјечан-ских закона и, може се рећи, Хришћани су постали приватна својина турска. Све се ово дешавало на очи просвјешћене културне Европе, али њена савремена ди-пломација, заборавивши историју и не обазирјући се на начела морала, у својим

нелегалним тежњама тражи ослонац у очувању интегритета оне територије, на којој су, без икакве одговорности, крвали, вјешали, убијали и палили мирно хри-шћанско становништво у току 500 го-дина.

Дај Боже, да та тежња остане бес-плодна!

Бог и правда су на страни оних, који су тргли мач за ослобођење наше браће, која стењу под игом ислама.

И овог рата, као свагда у току 5-вје-ковне борбе с непријатељем Крста и сло-боде, Црна Гора је изашла са омијем, што је у даном моменту имала. И овај пут, као свагда кад је било потребно испу-нити свој свети позив, она се није оба-зирала на број топова и бајонета, којима располаже Отоманска Империја, него је, дошљедно њеним вјковним традицијама, изашла да се бори за идеју, за ослобо-ђење своје браће и за своја историјска права, — и да се бори до потоње капље крви. Крв се ова већ пролијева, и, како изгледа, изазива мужаствена и добра о-сјећања. Нека ми буде дозвољено, да овдје наведем крај писма, које сам до-био од једне руске женске: „Дај Боже потпуног успјеха крунисаном Старцу и Његовим витезовима Црногорцима, а на-ма — да се не застидимо, што смо Руси!“

Надамо се, да оно руско срце и душа, који су свагда у тешким моментима би-ли са Црногорцима и за Црногорце, не-ће их оставити у садањем тешком по-ложају Помоћ, о којој моли црногорски митрополит као предсједник Црногорског Црвеног Крста, заиста је потребна. Она је неопходна. Тамо је у истини много суза, много мука и патње тако, да ће свака лепта бити примљена с чувством искрене и дубоке захвалности.

БРАТСКЕ ПОБЈЕДЕ

Ево света ура дође,
Да е' овите Срби славом;
Слобом братском два владара,
Краљ Никола мудрог главом.

Дође ура побједница,
Таста, Зета, огрњена;
Што не памте њековима,
Стара наша покољена.

Осветише нам Косово,
Српске земље повратише;
Нема Срба са те стране,
Да спротив сад уздише!

Весел те се, браћо мила,
Сини Словени, једној цијели,
Свето дјело огрнеше,
Да остане дашак бјели!

Сунце јарко, грије свуда,
Браћу Србе и Бугаре;
На и Грци соколови
Сад думаше таламаре!

Света слога и прегнуће,
Соколето, окријеште;
Наде старе, наде ируће,
Цио свијет, задивите!

Словенство се све весели,
Уздизући гордо главом;
На бојница поља нашим,
Гдје се бори ките славом!

Некима је врло тешко,
Што е' рачуни побржаше;
Јер су они личили били
Пити више с наше чаше!

А сад више тога нема,
Н'јесу ово дјеча мала;
Да се може с нама више,
Учинити каква шала.

Балкан јаки, сједињени,
Опиреће се свакој сили;
А са Русом, удружени
Где би онда тада били?!

Вријеме је више дошло,
Да Словени буду своје;
Бог сад тако ширећу,
Сваком своје, мени моје!!

Шпиро Огњеновић.

Овај је чланак дао наштампати у 13137. бр. „Новог Времена“ од 7. X. тек. год. наш племе-нити земљак — родољуб др Радован Калдјево-вић у Петрограду, који је друштву нашем Црве-ног Крста послао прилог од 10000 франка.

ЦЕНТРАЛА:
ТРЕБИЊЕ (Херцеговина)

ТРАВУНИЈА

ФИЛИЈАЛА:
ГРУЖ (Далмација)

трговачко, индустријско, отпремачко, комисионо и агентурно дионичарско друштво.

Велико складиште сваковрсног пиланог дрва: дасана, мурала, јеловог, пињевог, храстовог, буковог, сировог и нуханог. Паркета бунова и храстова.

греда тесаних сваке димензије, горивог дрва и енглешког наменог угљена.

из 1911. год.
П. н. Бр. 39. 43—54

Све уз врло умјерене дневне цијене.

Штампа Кр. Ц. Државне Штампарије.

Власник и одговорни уредник Радомир Кривокапић Орлински